

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

1 MAART 1995

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van de Samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse regering
en de regering van de Republiek Polen,
opgemaakt in Warschau op 6 juni 1994**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer H. Suykerbuyk**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter: de heer S. De Clerck.

Vaste leden : de heren F. Cauwenberghs, S. De Clerck, P. Deprez
en H. Suykerbuyk en mevrouw R. Van Cleuvenbergen ;

de heren J. De Bremaeker, J. Sleenckx, D. Van der Maelen en J.
Van der Sande ;

de heren H. De Croo, A. Kempinaire en G. Versnick ;

de heer K. Van Overmeire ;

de heer P. Van Grembergen ;

de heer P. Luyten.

Plaatsvervangers :

de heren H. Candries, F. Ghesquière, L. Martens, C. Moors en H.
Van Wambeke ;

de heren F. Dielens, P. Hostekint, J. Leclercq en G. Vermassen ;

de heren J. Gabriels, S. Platteau en D. Ramoudt ;

de heer L. Van Nieuwenhuysen ;

de heer H. Schiltz ;

de heer L. Steenwegen.

Zie :

659 (1994-1995)

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

A. ALGEMENE BESPREKING

1. Inleidende uiteenzetting door de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen

-Algemeen

De minister wijst erop dat deze bespreking in de Vlaamse Raad historisch is te noemen.

In uitvoering van art. 167, § 3 van de Gecoördineerde Grondwet, dat aan de Gemeenschappen en Gewesten de volledige bevoegdheid verleent voor het sluiten van internationale verdragen, wordt aan de Vlaamse Raad immers het eerste internationale verdrag voor Vlaanderen voorgelegd.

Het is derhalve slechts na de instemming van de Vlaamse Raad dat de door de Vlaamse regering ondertekende verdragen in werking treden.

De minister benadrukt de betekenis van de Samenwerkingsovereenkomst voor Vlaanderen.

Voor Vlaanderen is dit het eerste verdrag en ook in het gefederaliseerde België is dit het eerste verdrag dat door één Gemeenschap wordt gesloten.

Op Europees vlak is dit tevens het eerste „regionaal” verdrag want enkel in België beschikken immers de deelstaten over zulke uitgebreide internationale bevoegdheden.

Voor de minister impliceert dit verdrag de volledige erkenning van Vlaanderen op het internationale vlak.

Het verdrag met Polen symboliseert de rol van Vlaanderen op internationaal vlak, met name een bijdrage leveren aan de democratische opbouw in de wereld en in het bijzonder in Europa.

Het verdrag omvat vrijwel alle bevoegdheden van Vlaanderen en de uitvoering vereist samenwerking en coördinatie op Vlaams niveau. Tevens betekent dit een voortzetting van de historische relatie tussen Vlaanderen en Polen sinds de Middeleeuwen.

Het verdrag is tevens een begin van een internationale profilering van Vlaanderen op een expansieve markt (40 miljoen inwoners) want de Belgische investeerders nemen in Polen reeds de achtste plaats in, waarvan het merendeel Vlaamse bedrijven zijn.

Gezien zijn gunstige ligging opent Polen perspectieven op de markt van de Russische Federatie en het GOS.

Voor Polen is het verdrag eveneens van grote betekenis want in Polen werden de eerste belangrijke aanzetten gegeven voor het democratisch hervormingsproces in Midden- en Oost-Europa („Polen bevrijdde Europa van het Communisme”). Dit verdrag biedt een kader voor continuering en verdieping van de bestaande samenwerking met Vlaanderen op diverse vlakken. Polen rekent daarbij op Vlaanderen voor de versnelling van zijn toetreding tot de EU.

De minister-president meent dat in een meer algemeen Europees kader het Verdrag Vlaanderen-Polen bijdraagt tot het eenmakingsproces in Europa. Integratie in Europa is niet enkel een zaak van de EU maar complementair hieraan is evenzeer een rol weggelegd voor de staten en de deelstaten.

Bovendien kan worden verwacht dat concrete samenwerking op alle domeinen tussen staten en deelstaten voeding geeft aan een strategie op langere termijn met het oog op de integratie.

- Historiek

Vervolgens schetst de minister-president de historiek van de totstandkoming van het verdrag.

De eerste contacten met Polen en Vlaanderen op regeeringsniveau dateren van einde 1989 met de ondertekening door collega en toenmalig minister van Leefmilieu T. Kelchtermans van een „memorandum of understanding” op milieuvlak.

Sinds 1993 waren Polen en Vlaanderen vragende partij voor een uitbreiding van de samenwerking zowel inzake de domeinen voor samenwerking als inzake de vorm van samenwerking.

Op 15 december 1993 besliste de Vlaamse regering met Polen (en Hongarije) de onderhandelingen over een verdrag op te starten. Op 24 en 25 maart 1994 vonden de onderhandelingen plaats te Warschau. De besprekingen met de Poolse partij zijn zeer positief verlopen. De inhoud van het verdrag is nooit ter discussie gesteld. De aangebrachte wijzigingen betroffen in hoofdzaak verduidelijkingen of aspecten van formulering. Ook het statuut van het verdrag was geen punt van discussie : van meet af aan was er een consensus om een verdrag te sluiten in de verdragsrechtelijke zin van het woord.

Alleen de naamgeving van het verdrag creëerde aanvankelijk enige moeilijkheden. Voor de Poolse partij heeft een verdrag of „traktat” immers enkel betrekking op staatsmateries, met name de vastlegging van grenzen, de akten van oorlog en vrede,... terwijl voor het volkenrecht niet de benaming geldt maar wel de verdragsrechtelijke gevolgen. Tenslotte werd overeengekomen de naam Overeenkomst of Umova (wordt in Polen op niveau van regeringen afgesloten) te gebruiken.

Op 27 april 1994 volgde dan de goedkeuring door de Vlaamse regering van de onderhandelde verdragstekst en de beslissing om het verdrag te ondertekenen.

Op 6 juni 1994 was er dan de ondertekening van het verdrag te Warschau door minister-president Van den Brande en door M. Strak, minister, Hoofd van het Bureau van de Ministerraad.

Sinds juli 1994 werd gewerkt aan de voorbereiding van het ontwerp van decreet en memorie van toelichting, die tenslotte op 7 december 1994 werden goedgekeurd door de Vlaamse regering.

- inhoud van het Verdrag

In de preambule is de politieke context geschetst en het principe opgenomen van vreedzame internationale betrekkingen.

Expliciet is bepaald dat het verdrag enkel betrekking heeft op die domeinen waarvoor beide partijen bevoegd zijn.

De minister-president overleest de inhoud van de artikelen.

art. 1 :

- overzicht van alle samenwerkingsdomeinen :

- bevorderen van de samenwerking tussen openbare en private instellingen en organisaties ;

art. 2 :

- samenwerking op economisch vlak, in het bijzonder de KMO's ;

art. 3 :

- de samenwerking inzake fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek en technologie-overdracht ;

art.4:

- culturele en socio-culturele samenwerking ;

- in het bijzonder de verspreiding van de respectievelijke taal en cultuur in elkaars land ;

- in het bijzonder de bescherming van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed ;

art.5:

- samenwerking inzake onderwijs op alle niveaus ;

art. 6 :

- samenwerking inzake arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding ;

- ervaringsuitwisseling inzake sociaal overleg ;

art. 7 :

- samenwerking inzake gezondheidszorg en maatschappelijk welzijn (geen sociale zekerheid) ;

art. 8 :

- samenwerking inzake plaatsgebonden aangelegenheden zoals leefmilieu, ruimtelijke ordening, huisvesting, gemeentelijk beleid, infrastructuur, verkeer en telecommunicatie ;

- op vraag van Vlaanderen niet enkel de milieupreventie maar ook de -sanering ;

art. 9 :

- samenwerking inzake de internationale instellingen ;

- samenwerking is beperkt tot de domeinen waarvoor het verdrag geldt en heeft geen politieke draagwijdte ;

art. 10 :

- voor de uitvoering van het verdrag wordt een Gemengde Commissie (GC) opgericht die minstens om de twee jaar samenkomt ;

art. 11 :

- behandelt de functies van de GC (bepaling van prioriteiten, evaluatieprogramma, e.d.) ;

- GC wordt voorgezeten door een persoon met de rang van minister (niet noodzakelijk een lid van de Poolse regering) ;

art. 12 :

- de overeenkomst geldt voor vijf jaar, met stilzwijgende verlenging voor telkens twee jaar ;

art. 13 :

- de overeenkomst treedt in werking na de afwerking van de interne procedures via de uitwisseling van nota's ;

- Uitvoering van het verdrag

De uitvoering van het verdrag wordt via volgende hefbomen gerealiseerd.

1. Actieprogramma

Dit omvat de uitwerking van tweejaarlijkse actieprogramma's door de diverse departementen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en door het Pools ministerie.

Aan Vlaamse zijde werd een ontwerp-actieprogramma voorbereid door een Stuurgroep op niveau van de administratie van de Vlaamse Gemeenschap.

De Vlaamse Gemeenschap heeft inmiddels haar ontwerp overgemaakt aan Polen.

2. Gemengde Commissie (cfr. art. 10 van het verdrag)

Deze komt minstens één maal om de twee jaar samen met als opdracht in te staan voor de goedkeuring van de actieprogramma's, voor de evaluatie van de samenwerking en om de problemen op te lossen en te zoeken naar een gepaste financiering.

De eerste samenkomst GC wordt gepland einde maart - begin april 1995.

3. Financiering van de samenwerking

3.1. 25 miljoen Belgische frank die op art. 12.1, 01.07 ingeschreven zijn op de begroting 1995. Criterium : cofinanciering van initiatieven van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en haar diensten.

3.2. Samenwerkingsprogramma Midden- en Oost-Europa (voor 1995 zijn hiervoor 323,7 miljoen Belgische frank ingeschreven, waarvan 80 % voor de prioriteitslanden bestemd is - Programma 51.9, 01.02). Criterium : subsidiëring van niet-commerciële initiatieven ; dit fonds is, voor wat Polen en Hongarije betreft, niet bedoeld voor de initiatieven van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en haar diensten.

Wat de actuele samenwerking Vlaanderen-Polen betreft, is er voor het Samenwerkingsprogramma Midden- en Oost-Europa tussen 1991 en 1995 280 miljoen frank geïnvesteerd in Vlaams-Poolse projecten (23 percent van het totale bedrag van het Samenwerkingsprogramma). Voor het Fonds Nieuw Europa werd reeds 122,6 miljoen frank besteed aan Vlaams-Poolse joint-ventures.

De rol van de ambassade bij de voorbereiding van het verdrag was zeer belangrijk, aldus de minister-president. Tijdens de onderhandelingen is de toenmalige ambassadeur van België in Polen, F. Ronse betrokken geweest en zijn bijdrage was bijzonder positief. Voor de ondertekening werden de voorbereidingen in Polen gecoördineerd door de Belgische ambassade.

Het voorliggende ontwerp van decreet werd op 7 december 1994 goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Op 15 december 1994 heeft de minister-president het ontwerp-decreet bij de Vlaamse Raad ingediend.

Het decreet bevat slechts één artikel : „De samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en de regering van de republiek Polen, opgemaakt te Warschau op 6 juni 1994, zal volkomen uitwerking hebben”.

Op 22 november 1994 tenslotte bracht de Raad van State positief advies uit over het ontwerp van decreet.

De minister-president vraagt met aandrang dat dit eerste verdrag van de Vlaamse Gemeenschap wordt goedgekeurd door de Commissie.

2. Bespreking

Een lid is het eens met de inhoudelijke toelichting die de minister-president heeft verstrekt en ook met het feit dat het Sint-Michielsakkoord deze realisaties heeft mogelijk gemaakt, met name door Vlaanderen zelf opgestarte en onderhandelde verdragen met andere staten.

Hetzelfde lid merkt op dat de titel luidt „samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Polen”. Dit duidt op een territoriale afbakening voor Polen maar niet voor Vlaanderen. Zou het niet beter zijn het laatste deel van de titel te vervangen door de „regering van de deelstaat Vlaanderen” ? Als hiertegen geen bezwaar bestaat, dan vraagt het lid deze termen te gebruiken omwille van ons imago in het buitenland.

Grondwettelijk bestaat België niet uit deelstaten maar uit gemeenschappen en gewesten en kan men in de huidige situatie niet spreken van een deelstaat Vlaanderen, aldus het antwoord van de minister-president. Alles verandert natuurlijk indien België op termijn zou evolueren naar twee deelstaten met een Hoofdstedelijk Gewest Brussel en de Duitstalige Gemeenschap. Dat zal voor ons buitenlands imago een duidelijker beeld opleveren. Op dit ogenblik bestaat er echter een veto vanuit de federale diensten van buitenlandse zaken om de term „Vlaanderen” te gebruiken. Het is dus ook moeilijk om de term „regering van Vlaanderen” in te voeren.

Hetzelfde lid is akkoord met de opsomming in artikel 1, maar de term handel staat daar niet opgenomen, hoewel de buitenlandse handel toch ten dele is gefederaliseerd.

De minister-president repliceert dat voor de Polen handel is vervat in de term „economie” en verwijst naar artikel 2, zesde punt van de samenwerkingsovereenkomst waar is bepaald : „het stimuleren van commerciële contacten en samenwerking tussen ondernemingen en instellingen”. Er is dus gepoogd om de Polen tegemoet te komen in hun terminologie. Er is dan nog het probleem dat economie tot de Europese bevoegdheid behoort en dan stelt zich het probleem van de subsidiariteit. De discussie daarover kan worden gevoerd als deze commissie zich buigt over de voorbereiding van het nieuwe Europese verdrag.

Tenslotte wil het betrokken lid ook meer te weten komen over de samenstelling van de gemengde commissie en de manier waarop die zal worden samengesteld.

De minister-president verklaart dat de gemengde commissie slechts een beperkte samenstelling zal hebben : er zullen acht leden van beide landen lid zijn met als voorzitter de minister-president zelf of de gemachtigde secretaris-generaal van de Vlaamse Gemeenschap. De overige leden zullen door de betrokken ministers worden aangesteld waarbij men de voorkeur geeft aan ambtenaren omwille van de continuïteit. De normale regels worden hier gevolgd.

Een lid heeft een aantal bedenkingen over het vierde punt van artikel 2 met name „het aantrekken van investeringen en het sluiten van joint-ventures”. Men moet dit benaderen, aldus het lid, vanuit de standpunten van de diverse betrokkenen, met name investeerders en werknemers.

Voor de investeerders moet men in aanmerking nemen dat in Polen een inflatie plaats heeft van 25 à 28 percent, met daarbij de voortdurende vraag of dit eventueel een devaluatie zal meebrengen. Dit houdt, aldus het lid, uiteraard een groot risico in voor de eventuele investeerders.

Het argument dat de investeerders een markt hebben van circa 37 miljoen mensen dient gerelativeerd te worden door de geringe koopkracht van de Poolse consument, die gemiddeld 6.200 frank per maand verdient. Als men gaat investeren in produkten voor de lokale markt dan bestaan er dus vragen over de mogelijkheden tot afzet van die produkten. Vanuit de investeerders bestaan er dus twee problemen : de vrees voor een devaluatie en de moeilijkheden voor de afzet.

Bekeken vanuit het standpunt van de Poolse werknemer zou men daar goederen dienen te produceren voor de internationale markt maar dan gaat dit neerkomen op een verplaatsing van onze bedrijven naar het Oostblok met alle gevolgen vandien voor onze werknemers.

Daar komt nog bij dat met betrekking tot de bepalingen in artikel 6 over arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding, er heel wat illegalen van Poolse origine in het zwart circuit zitten, bijvoorbeeld in de bouwsector. (In Polen wordt men dan weer geconfronteerd met illegale Russen). Welke maatregelen meent de Vlaamse regering te nemen in verband met de bestrijding van dit zwartwerk en welke maatregelen worden genomen om te trachten de lonen in Polen op te trekken en de levensstandaard in Polen te bevorderen ?

Op korte termijn is de diagnose van het lid betreffende de investeerders en hun risico's correct, aldus de minister-president, maar op de langere termijn dienen we de samenwerking te verbeteren met landen uit Oost-Europa, ook omwille van een democratisch argument (en dat geldt ook voor Rusland), met name om ervoor te zorgen dat de eeuwenlange antithese tussen Rusland en Polen in vredelievende banen van samenwerking zou worden geleid.

Wat de migraties en het zwart werk betreft die vaak een economische basis hebben, kan men inderdaad stellen dat, indien dit nog lang zo doorgaat, onze markt en samenleving op korte termijn worden verstoord en het is dus aangewezen dat men ertoe bijdraagt de Poolse markt op te krikken om aldus de koopkracht en de welvaart op lange termijn te verhogen. Onze openheid, beschikbaarheid, en niet-dominante instelling maakt het voor Vlaanderen gemakkelijker die rol te spelen. Dit doen we via de programma's van het verdrag, de joint-ventures via het Fonds Nieuw Europa, de Berd en het samenwerkingsprogramma. Terzelfdertijd dient er, aldus de minister-president, worden gewerkt aan het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden, dit in het kader van multilaterale projecten met betrekking tot de algemene arbeidsovereenkomsten. Vlaanderen werkt op dit vlak nauw samen met de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Over de gebruikte terminologie ziet een lid nog niet klaar : is dit verdrag voor Polen een verdrag „in foro externo” ?

De minister-president antwoordt hierop bevestigend, maar voor Polen wordt het woord verdrag alleen gebruikt als het handelt over territorialiteit of oorlog en vrede.

Inzake de instrumenten ter uitvoering van het samenwerkingsakkoord, met name de gemengde commissie en de werkprogramma's, vraagt hetzelfde lid dat ter zake meer originaliteit en vindingrijkheid wordt betoond dan voorheen met vroegere verdragen het geval is geweest. Zeker nu men van alle kanten stelt dat dit een historisch verdrag is.

Een verdrag sluiten is goed maar men moet er ook op het terrein in de uitvoering aan werken, aldus het lid, dat meent dat men voortaan beter moet kunnen doen dan vóór de staats hervorming. Het lid wil derhalve weten hoe de gemengde commissies zullen zijn samengesteld en wie de werkprogramma's zal opstellen. Men moet - naar analogie met bijvoorbeeld de Taalunie - het werkveld bij de uitvoering van dit verdrag verbreden. Is men daar mee bezig en wat is de stand van zaken ?

De minister-president beaamt dat de acties te velde essentieel zijn en die uiteraard met de grootste zorg zullen worden voorbereid. Hij verwijst verder naar wat hij hoger over de gemengde commissies heeft gezegd.

De formule van een supra-nationaal orgaan als dat van de Taalunie wordt hier niet weerhouden want het is niet aangegeven om met Polen dezelfde richting uit te gaan. Wel kan de niet-ambtelijke samenwerking worden benadrukt.

Hetzelfde lid wijst op het bestaan van een vroeger cultureel verdrag tussen België en Polen, daterend van 1963. Ook dit verdrag omvat culturele aspecten en het lid had graag geweten wat de verhouding is tussen beiden.

De minister-president verduidelijkt dat het bedoelde culturele verdrag van 1963 en de andere verdragen inzake culturele samenwerking op nul worden gezet. Alle betrekkingen tussen Vlaanderen en Polen zullen langs het nieuwe verdrag verlopen en in dit opzicht is er dus een cesuur met het verleden. Er bestaan, naast dit verdrag, alleen nog Waalse en/of Franstalige Gemeenschapscontacten met Polen.

Verschillende keren werd hier vermeld dat dit een historisch verdrag is. Graag had het lid wel een evaluatie gehad van de Oost-Europa-politiek van de Vlaamse regering. Deze evaluatie van de Oost-Europa-politiek was beloofd bij de bespreking van de begroting 1995 en het lid hoopt op een discussie daarover zodra daartoe ruimte is in de commissieagenda.

De vaststelling van een lid, dat Polen een centralistisch georganiseerd land is en de stelling dat er veel aandacht moet worden besteed aan de regionale aspecten en aan de gemeenten wordt door de minister-president beaamd : de Oost-Europese landen zijn inderdaad sterk centralistisch. In Polen bestaan wel provinciale entiteiten, die het regionale aspect accentueren.

Een ander lid verheugt er zich over dat Vlaanderen zich niet opsluit in West-Europa en ook aandacht heeft voor Oost-Europa. Hij heeft ook waarderende woorden voor de sociale aspecten o.m. gehandicaptenzorg en de milieuaspecten (vooral de milieusanering) in dit verdrag.

De minister-president deelt mee dat er inzake het milieu, met name in Silezië, een gigantische operatie valt te doen en dat anderzijds wat de gehandicaptenzorg betreft, een deel van de projecten gericht zijn op een betere benadering van de geestelijke gezondheidszorg.

Tot slot vraagt een lid wat de juiste betekenis is van de functie van de Poolse ondertekenaar van het verdrag, met name de heer Strak, vermeld als „de minister, hoofd van het bureau aan de ministerraad.”

Dit is inderdaad een opvallende formulering, maar deze persoon heeft de rang van minister, vertegenwoordigt rechtstreeks de eerste minister van Polen, en onderhandelt en kan namens de Poolse regering verdragen ondertekenen.

De minister-president verheugt zich ten slotte over het feit dat alle fracties positief staan tegenover het sluiten van dit verdrag en vraagt dat de commissie ermee zou instemmen.

B. STEMMING

Tot slot wordt het ontwerp van decreet eenparig aangenomen met 8 stemmen voor.

De verslaggever,

H. SUYKERBUYK

De voorzitter,

S. DE CLERCK
